

Về quy chế tạm thời về tổ chức và hoạt động của hội đồng khoa học – kỹ thuật các viện

VŨ CAO ĐÀM – TRẦN NGỌC CA

NGÀY 22 tháng 8 năm 1980 Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước ra quyết định số 360/CSKH ban hành quy chế tạm thời về tổ chức và hoạt động hội đồng khoa học – kỹ thuật của các viện nghiên cứu khoa học và phát triển kỹ thuật (1).

Trong thời gian qua, hoạt động khoa học và kỹ thuật ở nước ta đã đạt được những thành tích đáng kể.

Trong gần 150 viện, phân viện và các cơ sở thực nghiệm hiện nay, chúng ta có một đội ngũ cán bộ nghiên cứu đông đảo, là lực lượng quan trọng phục vụ cho công cuộc phát triển khoa học và kỹ thuật ở nước ta. Nếu phát huy tốt năng lực của đội ngũ này một cách có hiệu quả sẽ đem lại những kết quả to lớn. Một trong những biện pháp là thành lập các tổ chức tư vấn cho lãnh đạo.

Đối với các viện, tổ chức tư vấn này là hội đồng khoa học – kỹ thuật.

Hiện nay ở hầu hết các viện đều đã tổ chức các hội đồng này làm chức năng tư vấn cho viện trưởng. Tuy nhiên, cần có sự hướng dẫn thống nhất của Nhà nước trong công tác của hội đồng. Chẳng hạn, theo nguyên tắc tổ chức của hội đồng, thì đây là tổ chức tư vấn của viện trưởng, nhưng ở một số nơi hội đồng đã làm việc gần như phụ thuộc vào viện trưởng. Ở một số viện, các viện trưởng có xu hướng coi hội đồng như một cơ quan dưới quyền mình và sử dụng tổ chức này để thực hiện những chủ trương định sẵn. Ngược lại cũng có hiện tượng là hội đồng tồn tại như một hình thức « đối trọng » của viện trưởng, không những không làm nhiệm vụ tư vấn thiết thực mà lại còn cản trở công tác chung. Tại một số viện, hội đồng lại được coi như một tổ chức có tính chất « mặt trận », trong đó chưa thực sự thể hiện tính chất khoa học trong cách làm việc của hội đồng.

Vậy thực chất hội đồng khoa học – kỹ thuật là gì?

Như trong bản quy chế đã quy định, hội đồng khoa học – kỹ thuật tại các viện là tổ chức tư vấn của viện trưởng.

Để đảm bảo thực hiện chức năng tư vấn này việc tổ chức hoạt động của hội đồng phải thỏa mãn nguyên tắc tôn trọng chế độ « thủ trưởng » của viện trưởng và nguyên tắc tập trung dân chủ. Hội đồng là nơi tập trung trí tuệ tập thể của đông đảo cán bộ nghiên cứu khoa học. Chính tại đây mọi quan điểm, chính kiến về khoa học của các cán bộ khoa học sẽ được đem ra suy xét, cân nhắc, bàn bạc dân chủ. Trong hội đồng, mọi thành viên đều bình đẳng về khoa học. Mọi quan hệ chức vụ, cấp bậc về chính quyền đều không xét đến.

Sau khi các kiến nghị của hội đồng đã được bàn bạc dân chủ và thông qua với một hình thức cũng dân chủ là biểu quyết bằng phiếu kín hoặc công khai, vai trò của hội đồng tạm chấm dứt và mọi trách nhiệm chuyển sang viện trưởng. Theo chế độ « thủ trưởng », viện trưởng sẽ toàn quyền quyết định.

Tuy nhiên, trong trường hợp có ý kiến khác nhau giữa hội đồng và viện trưởng, quy chế đã dành cho các thành viên hội đồng khả năng bảo lưu ý kiến và hội đồng có quyền đề đạt lên cơ quan quản lý khoa học – kỹ thuật cấp trên. Đây không coi là một hành động can thiệp vào quyền quyết định của viện trưởng mà chỉ là biện pháp nhằm góp phần giải quyết thỏa đáng quan hệ giữa tập trung dân chủ và quyền quyết định của viện trưởng.

Trong thông tư hướng dẫn thực hiện quy chế số 2556/CSKH ban hành ngày 10 tháng 12 năm 1980 của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước đã cố gắng làm sáng tỏ một vài điểm có thể gây ra những hiểu lầm trong khi thực hiện quy chế.

Quá trình tổ chức và hoạt động trong tương lai của các hội đồng sẽ mang lại những yếu tố mới, đòi hỏi phải tiếp tục nghiên cứu thêm, nhằm hoàn chỉnh bản quy chế tạm thời.

(1) Toàn văn bản quy chế đã đăng ở Tạp chí HĐKH số 11 + 12-1980.